

Η ΕΙΚΩΝ ΤΗΣ ΑΝΑΦΩΝΗΤΡΙΑΣ ΕΝ ΖΑΚΥΝΘΩ

ΠΛΟΙΟΝ ἐμπορικόν,, κατὰ τὴν ἄλωσιν τῆς Κωνσταντινουπόλεως, ἀναχωρῆσαν ἐκ τῆς πόλεως ταύτης, ἐναυάγησε πλησίον τῆς νήσου Ζακύνθου. Μεταξὺ τῶν λειψάνων τοῦ πλοίου, ἐκ τῶν ὑπὸ τῶν κυμάτων ἐκβρασθέντων ἐπὶ δυτικῆς τινος παραλίας τῆς νήσου ταύτης, ἦτο καὶ μία μεγάλη εἰκὼν. Ποιμένες βόσκοντες τὰ πρόβατα εἰς τὸ παρακείμενον βουνόν, τοῦτο ἰδόντες, ἔκαμαν γνωστὸν τὸ γεγονός εἰς τοὺς ἱερεῖς, οἵτινες παρακολουθοῦμενοι ὑπὸ τῶν ἐγκατοίκων, μετέβησαν ἐπὶ τόπου καὶ εὖρον, ἐντὸς βάρου, εἰκόνα τῆς Θεοτόκου. Ὁκοδόμησαν ἐκ τοῦ προχείρου ἐκκλησίδιον, ἐν ᾧ κατέβησαν τὴν πολύτιμον εἰκόνα, ἧς ἡ φήμη ἀμέσως διεδόθη, ἀπὸ στόματος εἰς στόμα, ἀνὰ πᾶσαν τὴν νῆσον. Μετ' οὐ πολὺ δι' ἐράνου ὥκοδομήθη λαμπρὸς ναός. Τῆς Ζακύνθου κυριάρχων διατελούντων τῶν Τόκκων, μία ἡγεμονίς, ἰδίαις δαπάναις, ἱδρύσε παρὰ τῷ ναῷ μονήν, πρὸς συντήρησιν τῆς ὁποίας διέθεσε καὶ ὕλικά μέσα (1).

Ὁ ναὸς ὥκοδομήθη εἰς τὸ βουνόν, ἔχον ὕψος περὶ τὰ 300 μέτρα, πρὸς Δ. τοῦ χωρίου Πλεμοναρίου, οὗ ἀπέχει ἐν περίπου χιλιόμετρον, καὶ ἐπωνομάσθη τῆς Θεοτόκου Ἀναφωνητρίας. Ἡ μονὴ αὕτη ἐγένετο ἐπίσημος, καθότι ἔλαβεν ἀκολούθως αὐτήν, πατριωτικῶ δεικτικώ ματι, τῷ 1568, ὁ ἅγιος Διονύσιος, ἐν ᾗ ἐμόναζε μέχρι τοῦ 1622, ὁπότε ἀπεδήμησεν εἰς Κύριον.

* *
*

Ἀμέσως ἤρξατο ἡ διήγησις τῶν θαυμάτων τῆς Θ. Ἀναφωνητρίας, διὸ πλῆθος τῶν ἐν πόνοις καὶ στεναγμοῖς μετ' εὐλαβεί-

1. Τὰς εἰδήσεις ταύτας ἤρανίσθημεν ἐκ σπανιωτάτου β.βλίου τυπωθέντος ἐν Βενετίᾳ τῷ 1741 ὑπὸ τὸν τίτλον *Notizie storiche delle apparizioni e delle immagini più celebri di Maria Vergine Santissima nella Città e Dominio di Venezia*.

ας προσερχομένων εὕρισκον ἀνακούφισιν. Τὴν εἰκόνα, τῇ αἰτήσῃ τῶν ἐκάστοτε Ἑγουμένων καὶ τῇ διαταγῇ τῶν Προβλεπτῶν Ζακύνθου, μετέφερον χάριν τῆς ἀνομβρίας εἰς τὴν πόλιν, ἔνθα διέμενεν ἕως οὗ βρέξῃ. Ἐν τῷ Κώδικι τῆς μονῆς ἀναγινώσκεται, σὺν ἄλλοις καὶ τὸ ἐξῆς :

«Τῷ ἀγοδ' ἔτει τῆς ἐνσάρχου οἰκονομίας, ἀφιερῶθη ἡ Καν-
«δύλα ἡ ἀργυρᾷ, οὕσα οὐγγίαις ἑκατὸν ἐν τῇ Σεβασμίᾳ ταύτῃ
«καὶ ἀγία Μονῇ τῇ ἐπονομαζομένῃ Κυρία Ἀναφωνητρία, παρὰ
«τῶν εὐσεβῶν Χριστιανῶν τῆς περιφήμου ταύτης πόλεως Ζακύν-
«θου εἰς ἀθάνατον μνήμην τοῦ γεγονότος θαύματος διὰ τῆς Θεο-
«μήτορος περὶ τοῦ ὑετοῦ τῆς ἀνομβρίας. Ὅθεν εἰς
«διηνεκῇ τοῦ πράγματος ἀσφάλειαν κατεστρώθη ἐν τῷ ἡμετέρῳ
«τοῦτῳ Κώδικι παρ' ἐμοῦ τοῦ ὑπογεγραμένου. Ταπεινὸς μητρο-
«πολίτης Σεβαστείας πάσης Ἀρμενίας Ἰωσήφ ὁ Δόξας, ὁ προ-
«στάτης καὶ δεσπότης τῆς ἁνωθεν Σεβασμίας Μονῆς, χάριτι τῆς
«Γαληνοτάτης αὐθεντίας ἡμῶν τῶν Ἐνετῶν (2)».

Ἐκ τοῦ Κώδικος μαυθάνομεν ὅτι τῇ 16 Δεκεμβρίου τοῦ ἔτους 1635 ὁ προβλεπτὸς Στέφανος Καπέλλος, δίδει ἄδειαν εἰς τὸν ἡγούμενον τῆς μονῆς Ἱερόθεον Μούσουραν ὅπως ἐπισκευασθῇ ἡ εἰκὼν μετὰ πάσης ἐπιμελείας καὶ προσοχῆς μόνον εἰς τὰ μέρη ἐκεῖνα ἔνθα εἶχεν ἀνάγκην ἐπισκευῆς. Τὸ ἴδιον ἔγγραφον ἀναφέρει ὅτι ἡ εἰκὼν ἦτο ζωγραφημένη ἐπὶ σανίδος, ἥτις ἐνεκα τῆς ἀσχαλιότητός της εἰς πολλὰ μέρη (*più parti*) ἦτο τεθραυσμένη· ἐπίσης δὲ ὅτι σχεδὸν δὲν διεκρίνετο τὸ εἰκόνισμα (*non si più figurare et discernere*).

*Ἐλθωμεν τώρα ἐν τὸ ἐπεισόδιον.

Εἶπομεν ὅτι ἐν καιρῷ ἀνομβρίας ἡ εἰκὼν τῆς Θεοτόκου μετεφέρετο εἰς τὴν πόλιν, καὶ ἔμενεν ἕως οὗ βρέξῃ. Ἐννοεῖται ὅτι τῆς μονῆς ἡ ὠφέλεια δὲν ἦτο μικρά.

Πλήθος κόσμου ἔτρεχε πρὸς προσκύνησιν τῆς σεπτῆς εἰκόνης. Συνεπῶς ἀναθήματα καὶ χρήματα προσέφερον οἱ χριστιανοί. Ἐν τῇ πόλει ἡ εἰκὼν διέμενεν εἰς τὴν ἐκκλησίαν τῶν Ἀγίων Ἀποστόλων, τῆς ὁποίας ὁ ἐφημέριος ἦτο ὁ ἥρως τοῦ ἐπεισοδίου, ὁ Φραγκίσκος Καλέργης, ἀγιογράφος. Ὁ ἱερεὺς οὗτος ἐσκέφθη κρυφὰ νὰ ἀντιγράψῃ ἐπὶ σανίδος τοῦ ἰδίου μεγέθους τὴν εἰκόνα. Σκοπὸς τῆς πιστῆς αντιγραφῆς ἦτο, ἵνα, ἐν καιρῷ μελλούσης ἀνομβρίας, ἐκθέσῃ ὁ ἐφημέριος τὴν εἰκόνα καὶ ὠφεληθῇ τῶν εἰσοδη-

(2) Περὶ τοῦ λογίου τούτου ἱεράρχου, δρᾷ: Σ. δὲ Βιάζης «Ἡ Ζάκυνθος ἐπὶ ἐνετοκρατίας» ἐν τῷ ἀρ. 55 τῆς Ζακυνθίας «Κυψέλης», σελ. 114—115.

μάτων. Ὁρθὴ ἡ σκέψις του, ἀλλ' ἀπέτυχεν. Ὁ ἡγούμενος καὶ οἱ μοναχοί, ἅμα τῷ ἀκούσματι ἐγένοντο ματιώδεις. Ἐτρεξαν εἰς τὰς ἐκκλησιαστικὰς καὶ διοικητικὰς ἀρχάς. Πᾶσα δικαιολόγησις τοῦ ἐφημερίου ἀγιογράφου ἀπέβη ματαία. Ὁ ἡγούμενος κατῴρθησε τὸ ποθούμενον. Ὁ εὐπιστος ὄχλος ἐχαρκτήρισεν ἱερόσυλον τὸν δυστυχῆ ἀγιογράφον. Τέλος πρὸς ἄρσιν περαιτέρου σκηνδάλου, οἱ Σύντιχοι κατῴρθησαν τῇ 8 Ἰουνίου τοῦ ἔτους 1677 νὰ ἐκδώσῃ ὁ Προβλεπτής Ἰάκωβος Κορνὲρ διάταγμα, εἰς ὃ ἀναγινώσκονται καὶ τὰ ἐξῆς : « . . . ἤλθεν εἰς γνῶσιν ἡμῶν ὅτι, ἐνῶ ἡ » ἰδίᾳ εἰκὼν εὐρίσκετο εἰς τὸν ναὸν τῶν Ἀγίων Ἀποστόλων, ὁ » αἰδεσιμώτατος ἐφημέριος Φραγκῆσκος Καλλέργης, ὅστις εἶνε καὶ » ζωγράφος, ἐτόλμησε ν' ἀντιγράψῃ αὐτὴν κατὰ τὸ ἴδιον μέγεθος καὶ πιστότατα. Νομίζοντες ὅτι τοῦτο εἶνε ἀπρεπὲς καὶ ἐπι» ῥηλαβὲς εἰς τὸ πρωτότυπον, διατάττομεν σεβασμοῦ ἕνεκα, νὰ » μεταφερθῇ τὸ ἀντίγραφον τῆς εἰκόνος εἰς τὴν Μονὴν τῆς Ἀνα» φωνητρίας καὶ μείνῃ παρὰ τὸ πρωτότυπον, χωρὶς ποτὲ νὰ δύ» νηταί τις νὰ τὸ παραλάβῃ. »

Οὕτως ὁ τόπος ἡσύχασε καὶ τὸ ἐπεισόδιον ἔληξε πρὸς ὄφελος τῆς Μονῆς καὶ ὑλικὴν ζημίαν τοῦ ἀγιογράφου (3).

Σημειωτέον ὅτι ἄνευ τοῦ ἐπεισοδίου τούτου, τὸ ὄνομα τοῦ ἀγιογράφου δὲν θὰ διεσώζετο εἰς τὰ ἔγγραφα διότι δὲν ἦτο δεξιὸς καλλιτέχνης δυνάμενος νὰ ἐπιζήσῃ διὰ τῶν ἔργων του.

3) Κώδικα σωζόμενον εἰς τὴν μονὴν καὶ Libvi Ordini κλπ. εἰς τὸ ἀρχιεποφυλακεῖον Ζακύνθου.

ΣΠ. ΔΕ ΒΙΑΖΗΣ

Εἰς τοὺς γάμους τοῦ φίλου Λ. Χ.

Εἰς τὰ ἐν καλῇ τῇ ὥρᾳ ἐνωθέντα δένδρα δύο
 Εὐχομαι βαθείας ρίζας ἐν παντὶ αὐτῶν τῷ βίῳ,
 Καὶ βλαστοὶ νὰ γεννηθῶσιν ἀπὸ ζεῖδωρον χυμὸν
 Τοὺς κορμούς νὰ περιστέφουν ὅταν ἔλθῃ ὁ χειμὼν.

(Κάϊρον)

ΑΝΑΣΤ. ΚΟΜΝΗΝΟΣ